

**KONCEPCE VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ
MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
NA LÉTA 2017-2023, S VÝHLEDEM DO ROKU 2025**

Praha, březen 2016

Materiál zpracovalo oddělení strategií a plánování MPSV v součinnosti s kabinetem ministryně, věcnými útvary organizacemi podřízenými MPSV a resortními výzkumnými ústavami.

OBSAH

ÚVOD.....	1
VÝCHOZÍ STAV.....	3
PRÁVNÍ RÁMEC.....	6
PRIORITY A CÍLE RESORTNÍ POLITIKY VAVAI.....	8
I. Priority	8
II. Obecné cíle.....	10
III. Strategické cíle	11
IV. Specifické oblasti a cíle resortní VaVal.....	12
1. Rodinná politika.....	13
2. Sociální služby, sociální práce a prevence	16
3. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci.....	18
4. Zaměstnanost a pracovněprávních vztahy	22
Zaměstnanost.....	22
Pracovněprávní oblast.....	24
5. Nepojistné dávkové systémy	26
6. Sociálně pojistné systémy	27
7. Lékařská posudková služba	29
8. Nové společenské výzvy	30
9. Vnitřní procesy resortu MPSV	31
NÁRODNÍ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI VAVAI.....	35
IMPLEMENTACE KONCEPCE VAVAI.....	37
I. Implementační struktura.....	37
II. Implementační procesy.....	39
1. Program sociálně ekonomického výzkumu pro potřeby státu	39
2. Plán výzkumné činnosti MPSV	40
3. Podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.....	41
Institucionální podpora	42
Účelová podpora	44
III. Kontrola a evaluace	47

IV. Hospodaření a nakládání s výsledky aplikovaného výzkumu.....	48
IMPLEMENTAČNÍ PLÁN KONCEPCE VAVAI.....	50
SEZNAM ZKRATEK.....	51

ÚVOD

Oblast výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „VaVal“) představuje jeden z důležitých nástrojů pro zajištění inteligentního a udržitelného hospodářského růstu, podporujícího sociální začleňování. Vytvoření ekonomiky založené na znalostech a inovacích, která bude konkurenceschopnější a méně náročná na zdroje a která se bude vyznačovat vysokou zaměstnaností a sociální a územní soudržností, je nezbytným předpokladem pro dosažení dlouhodobého rozvoje ČR, s cílem zlepšení kvality života jejích obyvatel.

Realizace programových záměrů ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“ nebo „ministerstvo“) jakožto jednoho z ústředních orgánů státní správy, vyžaduje zajistit pro jednotlivé oblasti jeho působnosti systematický rozvoj nezbytných teoretických přístupů a analytických prací na přípravě podkladů pro koncepční a následně legislativní činnost. Dostatečné množství teoretického, komparativního a empirického materiálu je podmínkou nejen pro možnost vedení veřejné diskuse o formulování a realizaci politik v gesci ministerstva v pragmatické, odborné rovině, ale také pro zvýšení efektivity ve vynakládání prostředků v rámci těchto politik, pro posílení udržitelnosti jednotlivých systémových opatření a pro celkové zkvalitnění výkonu svěřených agend.

MPSV z pozice zřizovatele Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. (dále jen „VÚPSV“) a Výzkumného ústavu bezpečnosti práce, v.v.i. (dále jen „VÚBP“), na základě vyhodnocení výsledků z oblasti sociálně ekonomické VaVal za poslední období, přistoupilo k přípravám principiálního posílení a zintenzivnění resortní politiky VaVal.

Zastřešující strategický dokument, vymezující základní obrysy pro efektivní využívání státní podpory sociálně ekonomické VaVal, představuje Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva práce a sociálních věcí na léta 2017-2023, s výhledem do 2025 (dále jen „Koncepce VaVal“), která definuje priority, cíle a implementační rámec v oblasti resortní politiky VaVal, včetně organizační struktury a podmínek pro poskytování institucionální a účelové podpory.

Koncepci VaVal zpracovává oddělení, pověřené výkonem agendy výzkumu, vývoje a inovací MPSV (dále jen „odd. VaVal“), a to v součinnosti s kabinetem ministryně, věcnými útvary, organizacemi podřízenými MPSV a resortními výzkumnými ústavu (dále jen „VÚ“). Gesčně materiál zaštiťuje I. náměstek ministryně, který jen prostřednictvím porady vedení předkládá ministryni ke schválení.

Koncepci VaVal průběžně vyhodnocuje každé dva roky k 31. prosinci Vědecká rada MPSV. Návrhy změn Koncepce VaVal a její závěrečné vyhodnocení předkládá I. náměstek ministryně poradě vedení. Po schválení ministryní je materiál prostřednictvím Rady pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „RVVI“) předkládán Vládě ČR.

VÝCHOZÍ STAV

V letech 2008-2011 byla realizována reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice, v jejímž důsledku oblast sociálně ekonomické VaVal nebyla zahrnuta mezi samostatné průřezové či odvětvové oblasti VaVal,¹ MPSV ztratilo statut poskytovatele účelové a institucionální podpory a byl ukončen samostatný program Sociálně ekonomický výzkum pro potřeby státu. Od roku 2012 je odvětvový výzkum v sociálně ekonomické oblasti realizován výhradně prostřednictvím Technologické agentury České republiky (dále jen „TAČR“);² poskytovatelem institucionální podpory pro výzkumné instituce zřízené MPSV se stalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Interní analýza MPSV,³ zaměřená na léta 2005-2016, konstatovala pro období 2012-2016 na obecné úrovni:

- *výrazné snížení objemu finančních prostředků na realizaci sociálně ekonomického výzkumu;*
- *absenci samostatných sociálně ekonomických témat v národních politikách VaVal;*
- *absenci meziresortní koordinace u průřezových témat sociálně ekonomického výzkumu;*
- *útlum výzkumné činnosti v oblasti sociálně ekonomické VaVal.*

Z hlediska MPSV analýza pro téže období konstatovala celkově neuspokojivou úroveň zabezpečení výzkumných potřeb ministerstva, a to především s ohledem na:

- *nedostatečné zohlednění významu agend spravovaných MPSV ve finančním zajištění resortní VaVal;*
- *nízkou flexibilitu systému, projevující se mj. nepřiměřenou dobu od vzniku výzkumné potřeby a obdržením výsledků výzkumu;*
- *výrazné snížení počtu realizovaných výzkumných projektů;*
- *nedostatečné zohlednění specifik resortních VÚ v metodických materiálech k hodnocení výsledků výzkumných organizací;*
- *omezení efektivního využití potenciálu resortních VÚ.*

¹ Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z 19. července 2012.

² Zde především v rámci programu BETA a okrajově rovněž v rámci programu OMEGA.

³ Realizace výzkumných potřeb MPSV Technologickou agenturou ČR, červenec 2015.

TAB. 1: Podíl MPSV na výdajích ze stát. rozpočtu a výdajích ze stát. rozpočtu na VaVal (2014)

Rok 2014	Celkové výdaje (mld. Kč)	Podíl MPSV	
		(mld. Kč)	(%)
Výdaje stát. rozpočtu	1 210,24	525,16	43,39
Výdaje stát. rozpočtu na VaVal	26,6 ⁴	0,014 ⁵	0,05

TAB. 2: Realizace výzkumných potřeb MPSV prostřednictvím účelové podpory (2010-2015)

a) Počty realizovaných výzkumných projektů

Realizované výzkumné projekty, zadané MPSV	Sociálně ekonomický výzkum (SEV) pro potřeby státu (2010-2011)	Program BETA TAČR (2012-2015)	BETA TAČR vůči SEV (%)
Celkem	34	7	-
Roční průměr	17	1,4	8,2

b) Výše čerpané finanční účelové podpory

Výše čerpané finanční podpory	Sociálně ekonomický výzkum (SEV) pro potřeby státu (2010-2011) (mil. Kč)	Program BETA TAČR (2012-2015) (mil. Kč)	BETA TAČR vůči SEV (%)
Celkem	40,25	8,5	-
Roční průměr	20,12	2,13	10,6

⁴ Analýza výdajů státního rozpočtu na VaVal, www.vyzkum.cz.

⁵ Součet roční výše účelové podpory čerpané prostřednictvím Programu BETA TAČR a institucionální podpory poskytnuté MŠMT resortním VÚ.

TAB. 3: Výše čerpání finanční podpory v oblasti institucionální podpory ve vztahu k resortním VÚ (2007-2015)

Výše čerpané finanční podpory	Poskytovatel		MŠMT vůči MPSV (%)
	MPSV (2007-2011) (mil. Kč)	MŠMT (2014-2015) (mil. Kč)	
Roční průměr	39,41	11,71	29,71

Důsledkem výše uvedeného byla nutná rezignace na potřebu relevantních výsledků výzkumu, využitelných jak pro tvorbu, tak pro vyhodnocení připravovaných, respektive již zavedených resortních politik. Nepřiměřeně dlouhá prodleva mezi vznikem výzkumné potřeby a obdržením výsledků způsobovala problémy s následnou implementací z důvodu neaktuálnosti generovaných dat.

Pokles institucionální podpory, daný mj. aktuálním zněním Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů, vytvořil tlak na resortní VÚ, směřující k vyhledávání dalších finančních zdrojů v oblasti volného trhu a k následnému odklonu od činností, pro něž byly primárně zřízeny.

PRÁVNÍ RÁMEC

Koncepce VaVal byla zpracována v souladu s platnými právními předpisy, se zvláštním přihlédnutím k níže uvedeným dokumentům:

Závazné národní normativy oblasti VaVal:

- *Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (dále jen „kompetenční zákon“)*
- *Zákon č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o podpoře výzkumu a vývoje“)*
- *Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ze dne 19. července 2012 č. 552*
- *Národní politika výzkumu, vývoje a inovací na léta 2016 až 2020, ze dne 17. února 2016*
- *Implementace Národních priorit orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ze dne 31. července 2013 č. 569*
- *Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (Národní RIS3 strategie), ze dne 8. prosince 2014*

Strategické a programové dokumenty Evropské unie (dále jen „EU“), Vlády České republiky a ostatních resortů s dopadem do působnosti MPSV (výběr):

- *Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR*
- *Akční plán vlády ČR na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti v ČR*
- *Horizont 2020*
- *Koncepce bydlení ČR do roku 2020*
- *Koncepce integrace cizinců v ČR*
- *Národní akční plán prevence domácího násilí a násilí na ženách na léta 2015-2018*
- *Národní iniciativa Průmysl 4.0*
- *Národní plán pro vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období let 2015-2020*

- *Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018*
- *Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01), sdělení Evropské komise z 27. června 2014*
- *Strategický rámec rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014-2020*
- *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015*
- *Strategie Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*
- *Strategie migrační politiky České republiky*
- *Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením*
- *Vládní strategie pro rovnost žen a mužů na léta 2014-2020*
- *Zdraví 2020*

Strategické a programové dokumenty v gesci MPSV (výběr):

- *Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012-2015*
- *Aktivizační opatření k řešení nepříznivé situace na trhu práce, 2014-2017*
- *Koncepce ministerstva práce a sociálních věcí pro období 2015-2017, s výhledem do roku 2020*
- *Koncepce politiky zaměstnanosti 2013-2020*
- *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*
- *Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025*
- *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017*
- *Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro období 2015-2016*
- *Národní strategie ochrany práv dětí, priority na léta 2012-2018*
- *Národní strategie rozvoje sociálních služeb 2016-2025 (předloženo Vládě ČR)*
- *Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020*
- *Strategie sociálního začleňování 2014-2020*

PRIORITY A CÍLE RESORTNÍ POLITIKY VAVAI

I. Priority

V souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, náleží do **gesce MPSV** náležejí tyto základní agendy:

- *zaměstnanost a trh práce*
- *sociální a rodinná politika*
- *sociálně pojistné systémy*
- *pracovněprávní legislativa*
- *bezpečnost práce*

Mezi **organizace podřízené ministerstvu** patří Úřad práce ČR (dále jen „ÚP ČR“), Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“), Státní úřad inspekce práce a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. MPSV je vedle pěti ústavů sociální péče⁶ dále zřizovatelem VÚPSV, VÚBP, Technické inspekce ČR a Fondu dalšího vzdělávání.

V lednu 2016 **resort MPSV zaměstnával 23 686 osob**⁷ a poskytoval služby veřejnosti prostřednictvím poboček svých specializovaných úřadů, sídlících minimálně v každém bývalém okresním městě.

Význam agend spravovaných ministerstvem se dále mj. odráží:

- *v podílu MPSV na výdajích i příjmech ze státního rozpočtu České republiky,*⁸
- *v počtu osob, jichž se opatření realizovaná ve výše uvedených oblastech přímo dotýkají nebo v blízké budoucnosti dotýkat budou.*⁹

⁶ Centrum sociálních služeb Tloskov, Centrum pobytových a terénních sociálních služeb Zbůch, Centrum sociálních služeb pro osoby se zrakovým postižením v Brně-Chrlicích, Centrum Kociánka a Centrum sociálních služeb Hrabyně.

⁷ Uvedený údaj nezahrnuje zaměstnance resortních VÚ.

⁸ Podíl MPSV na celkových výdajích ze státního rozpočtu ČR viz TAB. č. 1. Příjmy do státního rozpočtu plynou především z důchodového a nemocenského pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

⁹ Dle údajů Českého statistického úřadu činil ve III. Q 2015 počet zaměstnanců v ČR 3,9 mil. osob; ve stejném roce evidovala ČSSZ celkem 2,9 mil důchodců, s tím, že mezi lety 2004 a 2014 došlo k nárůstu procentního zastoupení populace ve věku 65 a více let o 3,3 %.

Priority MPSV v oblasti VaVal vyplývají z mezinárodních závazků ČR, evropských strategických dokumentů, vládní politiky, strategických materiálů MPSV a ostatních resortů a v neposlední řadě i aktuálních potřeb společnosti. Stanovené priority a cíle jsou rovněž synergické s Koncepcí ministerstva práce a sociálních věcí pro období 2015-2017, s výhledem do roku 2020:

Práce a zaměstnanost

Splnit závazně stanovených gesčních cíle Strategie Evropa 2020, zaměřené na inteligentní a udržitelný rozvoj v oblasti zaměstnanosti, a to zejména:

- *podporou vytváření pracovních míst pomocí aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“);*
- *podporou zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin na trhu práce;*
- *řešením regionálních disparit a podporou profesní mobility;*
- *prosazováním rovnosti žen a mužů na trhu práce;*
- *využitím flexibilních forem organizace práce;*
- *dosažením souladu vzdělávání s profesními potřebami zaměstnavatelů;*
- *podporou sociálního podnikání;*
- *podporou opatření ke sladování profesního a rodinného života rodičů pečujících o děti a osob pečujících o závislé členy rodiny.*

Důchodový systém

Připravit komplexní a vzájemně provázaný souhrn konkrétních návrhů na změny důchodovém systému, které přinesou jeho dlouhodobě stabilní uspořádání a přiměřenost poskytovaných dávek. Podoba a efektivita důchodového systému rovněž přímo závisí na funkčnosti rodinné politiky.

Sociální služby

Vymezit hlavní směry rozvoje sociálních služeb a sociální práce, zajistit jejich dostupnost na základě transparentního, efektivního a spravedlivého systému jejich financování a stanovit globální cíle sociální politiky, kterých je možné dosáhnout prostřednictvím působení sociálních služeb a sociální práce zejména v oblastech sociálního začleňování, sociálního bydlení, zlepšování služeb péče o děti a služeb ve prospěch osob se zdravotním postižením.

II. Obecné cíle

Hlavním obecným cílem je **vytvoření stabilního, efektivního a strategicky řízeného systému** resortní VaVal, včetně nastavení efektivního systému sběru dat a práce s nimi, včetně rozvoje indikátorů s větší vypovídací schopností.

Vzhledem k povaze a charakteru spravovaných agend bude rovněž v rámci řešení průřezových meziresortních témat nezbytné v oblasti VaVal **aktivně rozvíjet spolupráci** s ostatními ministerstvy, především s Ministerstvem zdravotnictví (dále jen „MZ“), Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), Ministerstvem vnitra (dále jen „MV“) a Ministerstvem pro místní rozvoj (dále jen „MMR“), dalšími ústředními orgány státní správy a dalšími subjekty z oblasti VaVal, zejména pak s odbornými pracovišti vysokých škol, jakož i neziskovým a firemním sektorem, a přispívat tak k celkovému rozvoji informační infrastruktury. Nedílnou součástí systému resortní VaVal pak bude tvořit i spolupráce na mezinárodní úrovni (podrobněji viz jednotlivě níže a Kapitola V).

K dalším obecným cílům patří:

- *zajištění odborné informační podpory a zpětné vazby při zavádění nových a vyhodnocování stávajících opatření v působnosti resortu;*
- *posílení strategického přístupu k tvorbě a implementaci politiky VaVal v prostředí resortu;*
- *zajištění efektivního přenosu výsledků resortní VaVal do praxe;*
- *průběžné sledování a vyhodnocování úspěšnosti a efektivity resortní politiky VaVal, včetně návrhů vhodných nástrojů pro její realizaci či případných změn;*
- *účinná vědeckovýzkumná podpora realizace koncepčních záměrů a strategických cílů vytýčených v Konceptci ministerstva práce a sociálních věcí pro období 2015-2017, s výhledem do roku 2020;*
- *zajištění udržitelnosti a rozvoje resortních VÚ v souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích;*
- *rozvoj organizací podřízených MPSV v oblasti VaVal;*
- *zvýšení efektivity využívání národních a evropských zdrojů na VaVal;*
- *podpora inteligentního a udržitelného rozvoje ČR.*

III. Strategické cíle

Strategickým cílem Koncepce VaVal je **revitalizace funkční resortní politiky** v oblasti VaVal a **dosazení věcného a časového souladu** sociálně ekonomické VaVal s potřebami resortu, tj. zajistit pro jednotlivé oblasti jeho působnosti dostatečné analytické podklady pro koncepční a legislativní činnost.

Za tímto účelem je nezbytné:

- *systematicky rozvíjet resortní, tematicky zaměřený aplikovaný výzkum v podmínkách multidisciplinárního přístupu k řešení dílčích projektů;*
- *vytvořit dostatečné odborné zázemí pro formulování nových vládních politik usilujících o řešení důsledků společenských změn, předcházejících vzniku negativních sociálních jevů a v případě jejich existence eliminujících jejich dopad;*
- *implementovat evropské politiky v kontextu české situace;*
- *výzkumnou činnost cílit na aktivity z oblasti zaměstnanosti, pracovního práva, systémů profesního vzdělávání a bezpečnosti práce, sociální politiky, sociálního začleňování, sociálních služeb, pojistných a nepojistných systémů, sociálního zabezpečení, které jak v českém, tak evropském kontextu nabývají na významu a jejichž potřeba řešení se zvyšuje;*
- *vytvořit vhodné nástroje pro lepší porozumění fenoménu dopadů sociálních změn na jednotlivé cílové skupiny, na sociální komunity i na společnost jako takovou;*
- *v souvislosti s novými společenskými výzvami pružně reagovat na změny způsobené jak vnitřními strukturálními posuny české a evropské společnosti (např. s ohledem na postupující digitalizaci a její dopad na podobu práce, na stárnutí populace a jeho dopady na pracovní trh a nabídku sociálních služeb, na pracovní uplatnění mladých absolventů), tak vlivem vnějších faktorů, jež souvisejí s destabilizací politické a ekonomické situace v bezprostředním zázemí Evropské unie, sousedních a blízkých regionech (zde např. s ohledem na outsourcing výroby, výkyvy v ekonomických cyklech, vliv globální ekonomiky, migrace kapitálu a pracovních sil na trhu práce, migrace v důsledku válečných konfliktů a klimatických změn apod.).*

IV. Specifické oblasti a cíle resortní VaVal

Specifické oblasti a cíle resortní VaVal jsou rozlišeny do tří úrovní, a to na oblasti, podoblasti a specifikace.

Řadu stanovených cílů lze splnit za předpokladu spolupráce zainteresovaných subjektů, a to na úrovni věcných útvarů resortu či organizací podřízených MPSV při řešení interních průřezových témat (např. při výzkumu vztahu odchodu do předčasného důchodu k vyplácení dávek, překážek v práci při čerpání rodičovské dovolené ve vztahu k nabídce flexibilních forem práce, sociálních služeb a čerpání rodičovského příspěvku atp.), tak na úrovni ministerstev, dalších ústředních orgánů státní správy a dalších subjektů v oblasti VaVal v rámci výše uvedené meziresortní spolupráce (např. při řešení otázek propojení zdravotní a sociální péče, trhu práce a vzdělávací soustavy, prevence sociálně patologických jevů a programů inkluze, sociální bydlení atp.).

K hlavním oblastem resortního výzkumu MPSV budou patřit:

- 1. Rodinná politika**
- 2. Sociální služby, sociální práce a prevence**
- 3. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci**
- 4. Zaměstnanost a pracovněprávní vztahy**
- 5. Nepojistné dávkové systémy**
- 6. Sociálně pojistné systémy**
- 7. Lékařská posudková služba**
- 8. Nové společenské výzvy**
- 9. Vnitřní procesy resortu**

1. Rodinná politika

Rodinná politika je jednou z klíčových politik, která na jedné straně ovlivňuje celou společnost a na druhé straně se dotýká všech fází života jednotlivců i rodin. Zaujímá tak důležité místo v politických agendách EU, jež považuje rodinu za důležitý článek společenského vývoje, ekonomické prosperity a sociální soudržnosti.

Dnešní rodina je velmi heterogenní kategorií. Její současná struktura je podmíněna kulturou, tradicí a společenskými hodnotami a stále se dynamicky proměňuje. Konstitutivním znakem rodiny je partnerství alespoň dvou osob spojených biologickou či sociální vazbou s jednogeneračním nebo vícegeneračním aspektem a jejím zásadním kritériem je pak vzájemná péče a pomoc. Rodinná politika musí reflektovat všechny současné modely rodiny, formy soužití a způsoby společného bydlení. Jako průřezová politika musí být rodinná pojímána komplexně a být především provázána s politikou stárnutí.

ČR v dlouhém období po roce 1989 nevytvořila model rodinné politiky, který by analogicky odpovídal některému ze současných evropských modelů, a tak ani žádné praxi některé z evropských rodinných politik, jež své modely dlouhodobě revidují a vyvíjejí. Deficit modelu rodinné politiky je příčinou systémového narušení funkčnosti jednotlivých prorodinných opatření, jejich roztříštěnosti, neprovázanosti a v souhrnu pak jejich nedostatečné účinnosti a nemožnosti vyčíslit skutečné náklady této politiky v ČR – i přes zjevnou důležitost pro společnost byla její role dlouhodobě podceňována, což se projevuje mimo jiné v nedostatku dat o rodinách.

Rodinnou politiku určuje a garantuje stát. K dosažení jejích cílů je však nevyhnutelné aplikovat principy subsidiarity při cíleném rozvíjení systémů podpory rodin a spolupráce i na úrovni krajů, obcí a dalších zainteresovaných aktérů, jako jsou zaměstnavatelé a sociálně odpovědné firmy, odbory, komunity, zájmové organizace a církve.

V daném kontextu je tak možné hovořit o následujících principech a opatřeních:

- *vytvářet rodinám takové prostředí, v němž mohou svobodně volit formy rodinného života a odpovědně naplňovat svá rozhodnutí týkající se rodinných hodnot, cílů, funkcí a péče o závislé členy;*
- *posilovat stávajících rodiny se závislymi členy tak, aby byly odstraněny společenské a organizační bariéry, které brání ekonomické a sociální prosperitě rodin a snižují kvalitu života jejích členů, ale se současným důrazem na to, aby navrhovaná opatření byla v souladu se svobodnou volbou a svobodou rozhodování o vlastním rozvoji;*

- *podporovat mezigenerační solidaritu, a to prostřednictvím komplexně pojaté péče o závislé seniory v rodině a vybudováním udržitelného systému podpůrných pobytových a terénních sociálních služeb tak, aby rodiny mohly o své blízké pečovat;*
- *vzhledem k narůstajícímu počtu rozvodů manželství zaměřit pozornost na způsob úpravy poměrů dětí na dobu po rozvodu manželství, např. z hledisek využívání a úspěšnosti institutu střídavé péče a společné péče rodičů, uplatňování práva dítěte na udržování pravidelného kontaktu s oběma rodiči, způsobu určování výživného pro děti apod.*
- *rozvíjet sociálně-právní ochranu dětí, která zahrnuje ochranu práv všech nezletilých dětí nacházejících se na území ČR, s důrazem na uplatňování práva dítěte na péči a výchovu ze strany svých rodičů. Nemůže-li dítě z jakýchkoliv důvodů vyrůstat ve své vlastní rodině, zajistit takovému dítěti vhodné náhradní rodinné prostředí;*
- *podporovat sociální soudržnost. Podpora rodiny neznevýhodňuje žádnou sociální vrstvu nebo sociální skupinu;*

Výsledky výzkumu budou sloužit jako základní podklady pro návrhy opatření posilujících vytváření udržitelného systému rodinné politiky, k němuž členské státy vyzývá EU. Výzkum v oblasti rodinné politiky je tak nezbytným předpokladem pro vytvoření funkčního modelu rodinné politiky.

Aplikovaný výzkum v této oblasti pak bude zaměřen na všechny vývojové fáze rodin, stejně jako na jejich potřeby v konkrétních situacích, s důrazem na základní cíle rodinné politiky, jimiž jsou: blaho dítěte, genderová rovnost, sladování pracovního a rodinného života a mezigenerační solidarita.

Podoblasti výzkumných aktivit

- Sociálně ekonomická situace rodin*
- Demografická situace rodin*
- Hodnotové postoje a preference rodin*
- Péče o děti a další členy rodin závislé na péči*
- Rovné příležitosti, gender problematika*
- Kvalita života seniorské populace*
- Postoj společnosti ke stárnutí, kvalita mezigeneračních vztahů*

H. Postoj společnosti k menšinám, kvalita vztahů mezi většinovou společností a menšinami

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Sladění pracovního a rodinného života, podpora služeb pro rodiny s dětmi, péče o děti;*
- b. Životní podmínky rodin s nezaopatřenými dětmi;*
- c. Situace rodin s dětmi po rozvodu manželství, neúplných rodin, včetně hodnocení dopadů opatření týkajících se neúplných rodin;*
- d. Příjmy a výdaje domácností / rodin dle typu, členů, kraje apod.;*
- e. Preference rodin a jejich vnímání, opatření k podpoře rodinné politiky;*
- f. Možnosti využívání volnočasových, kulturních aktivit rodinami;*
- g. Výzkum procesů demografické reprodukce;*
- h. Zaměstnanost žen a mužů a flexibilní formy práce, gender pay gap, pension gap, příčiny a dopady genderových stereotypů;*
- i. Péče o osoby závislé na pomoci druhých (senioři, osoby se zdravotním postižením);*
- j. Rozvoj asistivních technologií;*
- k. Reflexe seniorů a skupiny 50+ ve společnosti, postoj společnosti ke stárnutí, kvalita mezigeneračních vztahů, domácí násilí a týrání seniorů;*
- l. Přípravenost populace na stárnutí, izolovanost seniorů ve společnosti, pocit osamění starších lidí;*
- m. Postoje, jednání a sociální gramotnost občanů spojené s jejich zabezpečením na stáří;*
- n. Kvalita života seniorské populace – zdravé a aktivní stárnutí, podpora v rodině, spokojený život a význam rodinného zázemí v ČR;*
- o. Využívání volnočasových, kulturních, léčebných a rehabilitačních aktivit seniory;*
- p. Chování obyvatelstva, zejména seniorů, v souvislosti s odchodem z trhu práce, motivace pro rozhodnutí odejít do důchodu;*
- q. Uplatňování age managementu v zaměstnanecké politice firem ve vztahu ke všem věkovým kategoriím;*

- r. *Možnost využívání sociálních, poradenských a dalších podpůrných služeb rodinami s dětmi, seniory, pečujícími osobami a zdravotně postiženými, dostupnost a kvalita těchto služeb;*
- s. *Zmapování situace, návrhy opatření a jejich dopady v oblasti asistované reprodukce, včetně vlivu na porodnost;*
- t. *Vliv daňových a dávkových systémů a jejich změn na život rodin, včetně jednotlivých opatření;*
- u. *Dostupného bydlení (ve vztahu k sociálním událostem a fázím rodinného života);*
- v. *Péče v rodině, péče o závislého člena (v kontextu fází rodinného cyklu).*

2. Sociální služby, sociální práce a prevence

Sociální služby, zaměřené na poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci, se jako služby ve veřejném zájmu v modernizovaném pojetí sociální politiky stávají klíčovou oblastí. Stejně jako oblast sociální práce a sociálního bydlení, se vyvíjejí v úzkém sepětí s vývojem společnosti a jako takové tak musí být schopné dostatečně včasné a citlivě reagovat na nové společenské jevy, např. na rozvoj informačních technologií či demografické změny jako stárnutí populace. Zároveň je třeba, aby systém sociálních služeb reagoval na skutečné potřeby osob – pomoc na ně musí působit aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti a zajišťovat jejich lidskou důstojnost i dodržování jejich práv a základních svobod.

Kvalitní a efektivní pomoc a podpora v rámci všech oblastí sociální politiky je podmíněna kvalifikovaným odborným personálem, zajištěním kvalitní péče, nastavením jasných pravidel, odpovědností a kompetencí aktérů systému a efektivním nastavením financování jednotlivých aktivit. Typicky se zde pak projevuje potřeba decentralizace a lokalizace politiky sociálních služeb a formování partnerství veřejné správy, neziskového a soukromého sektoru (včetně principu kontraktace).

Navržené změny, ať již budou mít podobu legislativní úpravy či metodických doporučení, musí být podloženy ověřenými relevantními daty z praxe. Cílem výzkumu v oblasti obecně je tak zmapování stávající situace, získání bližších informací o jednotlivých cílových skupinách systému, jakož i zajištění a analýzu příkladů dobré praxe.

Na základě výsledků výzkumu v této oblasti bude dále možné usměrnit rozvoj sociálních služeb a jejich metod a prohloubit spolupráci na úrovni výkonu státní správy a samosprávy,

včetně napojení na nestátní neziskový sektor. Na úrovni sociální práce je třeba se zaměřit na její profesionalizaci, na zjišťování vzdělávacích potřeb a priorit a dále na rozvoj sociální práce na obcích.

Těžiště výzkumu v podoblasti sociálního bydlení a sociálního začleňování bude tvořit odhalování příčin sociální exkluze (zahrnující problematiku kriminality, bezdomovectví, závislostí), efektivita jednotlivých možností řešení a napojení na politiku sociální integrace a redukce následků sociálního a hospodářského vyloučení.

Výzkum v podoblasti sociálně-právní ochrany dětí bude věnován zejména opatřením na posílení funkcí rodiny a k zajištění práva dítěte na řádnou výchovu v jeho vlastním rodinném prostředí a dále na fungování pěstounské péče a ostatních forem náhradní rodinné péče, včetně možností jejich podpory a dalšího rozvoje. Nově nastavovanou podoblast pak v současné době představují služby na sociálně zdravotním pomezí, v jejichž rámci je třeba primárně zmapovat vývoj rozsahu ošetřovatelské péče.

Dlouhodobý výzkum bude spojen s řešením složitých otázek financování a efektivnosti poskytování sociálních služeb, včetně problematiky hmotného zabezpečení pečujících osob, řešení otázek dostupnosti sociálních služeb (územní, finanční, dopravní, architektonické) a rozvoj standardů kvality služeb.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Sociální práce*
- I. Sociální služby*
- J. Sociální bydlení a sociální začleňování*
- K. Sociálně zdravotní pomezí*
- L. Sociálně-právní ochrana dětí*

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Sociální vyloučení, příčiny, důsledky, charakteristika, prevence a řešení;*
- b. Prevence kriminality, protidrogová politika;*
- c. Bezdomovectví a jeho prevence;*
- d. Vývoj a problematika sociální práce;*
- e. Financování systému sociálních služeb;*
- f. Financování sociální práce v obcích;*

- g. *Rozvoj sociálních služeb – jejich dostupnost, kvalita, obsah a rozsah;*
- h. *Vzdělávací potřeby a priority v oblasti sociální práce;*
- i. *Oblast sociálního bydlení;*
- j. *Specifika konkrétních cílových skupin v rámci systému sociální ochrany;*
- k. *Dávková podpora osob se zdravotním postižením;*
- l. *Sociálně zdravotní pomezí a efektivní, dostupný a kvalitní systém dlouhodobé péče;*
- m. *Propojování a relevantní využívání zdrojů informací mezi sociálními a zdravotnickými systémy.*

3. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen „BOZP“) se, mj. v souladu se Strategii Evropa 2020 a programem Horizont 2020, zaměřuje na zlepšení kvality pracovního života, prosazení nových přístupů k práci a její organizaci, podporu aktivit zaměřených na identifikaci nových rizik v oblasti BOZP spojených s globalizací, migrací, stárnutím, novými technologiemi, novými způsoby organizace práce, včetně výzkumu, vývoje a ověření nástrojů eliminujících nebo omezujících negativní vlivy a dopady vývojových trendů.

Pro samotné priority výzkumu v oblasti BOZP jsou v současnosti stěžejní demografické změny ve struktuře zaměstnanců, globalizace a měnící se svět práce, bezpečnost nových technologií a nové nebo rostoucí expozice chemickým a biologickým činitelům na pracovišti. Na nižších úrovních je možné dále specifikovat následující klíčové body výzkumu:

- *pokračování ve výzkumu BOZP při práci s nanomateriály – monitorování prací s nanomateriály v rámci státního zdravotního dozoru, výzkum zdravotních dopadů expozice nanomateriálů, vývoji metod pro měření a odhad expozice, vývoj nástrojů prevence (osobní ochranné pracovní pomůcky);*
- *pokračování ve výzkumu problematiky muskuloskeletálních onemocnění – onemocnění bederní páteře související s prací, vývoj metod kvantifikace zátěže a ergonomických nástrojů prevence;*
- *vývoj pracovních-fyziologické normy adaptované na stárnoucí populaci s ohledem na hodnocení zdravotní způsobilosti pro práci.*

Rozvoj a podpora výzkumu v oblasti BOZP celkově umožní zdokonalit integrovaného systému řízení dané oblasti, koncentrovat potřebné know-how, intenzifikovat tvořivý potenciál, realizovat potřebný multidisciplinární přístup, budovat progresivní informační systém BOZP a efektivně poskytovat informace, zajišťovat osvětu a propagaci, vytvářet moderní výchovně vzdělávací centrum, rozvíjet domácí i zahraniční spolupráci v oblasti. Dále dojde k navýšení komplexnějšího poskytování poradenství, zpracování analytických prací, návrhů metodik z oblasti BOZP pro státní orgány a instituce, provádění auditů systémů řízení BOZP, posuzování a tvorby projektů, expertizní a znalecké činnosti jak pro inspekci práce, tak pro podnikovou sféru.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Nové holistické pohledy na pracovní systém a výzkum vlivu kombinace účinků širokého spektra faktorů pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví a bezpečnost pracovníka v různých fázích pracovního života a kariéry a jejich řešení;*
- B. Hodnocení sociálně ekonomických aspektů práce;*
- C. Demografické, globalizační vlivy a změny ve světě práce s důrazem na BOZP;*
- D. Hodnocení pracovních rizik expozice chemickým škodlivinám a nanočásticím;*
- E. Studium vlivů expozice vybraným faktorům pracovního prostředí a pracovních podmínek (fyzikální, fyziologické a psychosociální faktory);*
- F. Prevence a eliminace muskuloskeletárních potíží v rámci pracovního procesu;*
- G. Vývoj pracovní úrazovosti a struktury nemocí z povolání;*
- H. Vybrané nemoci z povolání, jejich diagnostická a posudková kritéria;*
- I. Studium vlivů psychické zátěže a stresu při práci;*
- J. Výchova a vzdělávání pro podporu BOZP;*
- K. Management BOZP;*
- L. Evidence změn pracovního prostředí v jednotlivých zemích EU, způsoby a přístupy v prevenci pracovních rizik;*
- M. Monitorování nových výzkumných potřeb v rámci BOZP na národní a mezinárodní úrovni.*

Specifikace výzkumných aktivit

- a. *Účinnost a kontrola právních nástrojů v oblasti bezpečnosti práce;*
- b. *Oblast ochrany a podpory zdraví při práci, používání výrobních a pracovních prostředků;*
- c. *Oblast pracovního prostředí s ohledem na produktivitu, efektivnost a kvalitu práce a pracovního prostředí, index pracovní schopnosti (WAI) jako nástroj pro komplexní popis vlivu různých faktorů na pracovní výkon;*
- d. *Statistické informace a informační systémy v oblasti BOZP;*
- e. *Volný pohyb služeb v oblasti BOZP;*
- f. *Monitoring stavu a vývoje BOZP, informačního a znalostního systému, systému analýz a prognóz;*
- g. *Výkon znalecké činnosti, auditů BOZP, poradenství;*
- h. *Transfer nových poznatků ze zahraničí (EU, OECD), národních koncepcí a výsledků výzkumu v oblasti BOZP na mezinárodním poli;*
- i. *Prevence rizik, předcházení pracovní úrazovosti;*
- j. *Celoživotní vzdělávání v BOZP;*
- k. *Rozvoj více holistických pohledů na organizaci práce, včetně podnikových procesů;*
- l. *Rozvoj výzkumu formou implementace a intervence s přímým dopadem na profesionální zdraví a bezpečnost na pracovišti, včetně rozvoje nástrojů k hodnocení účinnosti intervenčních projektů v podnicích;*
- m. *Efektivní znalostní transfer zahrnující příjemce výsledků v celém procesu od stanovení témat až po implementaci výsledků a řešení;*
- n. *Kritická revize existujícího know-how v oblasti BOZP za účelem implementace průkazných a objektivních znalostí na pracovní místo;*
- o. *Vztah mezi kontextovým rámcem, prací a perspektivou zdravého pracovního života;*
- p. *Speciální cílové pracovní skupiny, např. osoby chronicky nemocné, trpící alergiemi či obezitou, zdravotně postižení, ženy, mládež, senioři, migranti (včetně zaměření na interkulturní komunikaci o BOZP);*
- q. *Kombinované expozice fyzikálním, psychosociálním, chemickým, biologickým rizikům a způsoby jejich interakce;*
- r. *Výměna informací a koordinace mezi podnikovou zdravotní péčí a léčebnou péčí s ohledem na zdravotní problémy v souvislosti s výkonem práce;*
- s. *Výzkum modelů včasné intervence a návratu na pracoviště;*

- t. *Rozvoj nových modelů včasné intervence a poskytování alespoň minimální úrovně zdravotní péče v souvislosti s prací u všech zaměstnanců;*
- u. *Výzkum problematiky udržení zdraví a vyváženosti mezi produktivitou a zdravím na pracovišti, včetně potvrzení zaměstnance jako nositele produktivní hodnoty s potřebou vlastní realizace a samokontrolní kapacitou;*
- v. *Ekonomické a sociální aspekty BOZP;*
- w. *Výzkum potřeb a přístupů BOZP v malých a středních podnicích, včetně možnosti transferů znalostí v těchto podnicích (typy informací, komunikační a tréninkové potřeby);*
- x. *Metody stimulace a implementace BOZP managementu vhodné pro malé a střední podniky;*
- y. *Rizikové faktory vedoucí k pracovním úrazům, identifikace primárních rizik a jejich efektivní prevence;*
- z. *Způsoby zvyšování kultury bezpečnosti na pracovištích a její evidence;*
- aa. *Dopad psychosociálních rizik a účinek změn v managementu a restrukturalizace na kvalitu pracovního života a zdraví zaměstnanců;*
- bb. *Vzrůstající výskyt mentální a emocionální zátěže a speciálně deprese;*
- cc. *Intenzifikace práce, přístupy k určování množství práce a pracovního tempa;*
- dd. *Vztah mezi věkem, zdravím a prací a způsob adaptace pracovních podmínek potřebám všech zaměstnanců v podniku;*
- ee. *Účinek pracovních faktorů na tělesné funkce a patogeneze specifických obtíží, např. kardiovaskulární onemocnění;*
- ff. *Prohloubení znalostí o muskuloskeletálních obtížích a typické časové periodě expozice zdravotním účinkům;*
- gg. *Rizika práce ve směnném provozu;*
- hh. *Alternativní formy výkonu pracovní činnosti;*
- ii. *Měření, epidemiologie, hodnocení a prevence biologických rizik;*
- jj. *Identifikace populace exponované elektromagnetickým a optickým polím, hodnocení rizika a opatření k prevenci ohrožení;*
- kk. *Účinky různých typů chemických produktů a rozvoj alternativních testovacích metod;*
- ll. *Měření expozice nanočásticím, hodnocení rizika a účinná preventivní opatření.*

4. Zaměstnanost a pracovněprávních vztahy

Zaměstnanost

Se zlepšující se ekonomickou situací v ČR a meziročním růstem HDP okolo 4,5 % souvisí obecně pozitivní vývoj v oblasti zaměstnanosti. Data o snižujícím se celkovém počtu uchazečů o zaměstnání a rostoucím počtu volných pracovních míst¹⁰ na jednu stranu vypovídají o ožívování trhu práce, na druhou stranu však také signalizují, že se trh práce potýká se systémovými problémy. Současný ekonomický růst vyvolává zvýšenou poptávku po pracovní síle – silný tlak ze strany zaměstnavatelů na nové zdroje pracovních sil, zejména v technických oborech, naráží na vysoký nedostatek vhodné kvalifikované pracovní síly a vytváří dlouhodobě neobsazená pracovní místa. V tomto kontextu bude pro podporu pozitivních trendů třeba zmapovat možnosti pracovní síly, a to především pokud jde o změnu profese či kvalifikace.

Oblast zaměstnanosti je dále ovlivňována strukturálními posuny české ekonomiky, tj. útlumem či expanzí určitého odvětví. Aby negativní dopady těchto změn byly maximálně eliminovány, je směrem k trhu práce třeba tuto problematiku zachytit ve dvou základních rovinách:

- *monitoring a predikce potřeb trhu práce jakožto základní předpoklad pro předcházení kvalifikačním disproporcím a jejich případnou eliminaci;*
- *analýza a vyhodnocení možnosti pracovního uplatnění propouštěných zaměstnanců z tzv. útlumových odvětví.¹¹*

Jedním z důsledků snižování počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP ČR je rostoucí relativní podíl uchazečů, kteří jsou na trhu práce určitým způsobem znevýhodněni.¹² Ke zpomalení či zastavení tohoto trendu slouží především nástroje a opatření APZ, která spočívá zejména v pomoci obtížně zaměstnatelným skupinám osob při získání pracovního uplatnění, a to usnadněním jejich přístupu na trh práce a vytvářením podmínek pro obnovení jejich kvalifikace. Potenciál pro pracovní uplatnění těchto osob přitom určuje komplex

¹⁰ K 31. 12. 2015 bylo na pracovištích ÚP ČR evidováno 453,1 tis. uchazečů o zaměstnání, meziročně se tak jejich počet snížil o 88,8 tis., tj. o 16,4 %. Počty volných pracovních míst nahlášených na ÚP ČR se plynule zvyšují; ke konci prosince 2015 jich bylo evidováno již 102,5 tis., tj. téměř dvojnásobek počtu z konce prosince 2014.

¹¹ Aktuálně se jedná o těžební činnost, kde je situace propouštěných horníků o to složitější, že se týká regionů s obecnou nejvyšší mírou nezaměstnanosti, tj. Ústeckého a Moravskoslezského kraje.

¹² Jedná se zejména o dlouhodobě nezaměstnané uchazeče evidované déle než 24 měsíců, osoby se zdravotním postižením, osoby starší 55 let věku či osoby pečující o dítě do 15 let věku.

osobních charakteristik (zejména pohlaví, věk, vzdělání, zdravotní stav) a regionálních specifíků (zejména počet a struktura volných pracovních míst).

Kromě výše uvedených témat tak těžiště výzkumu v této oblasti spočívá v hodnocení efektivity APZ, kdy evaluaci příslušných projektů zaměřených na tuto oblast lze považovat pouze za jeden z možných přístupů.¹³

Kromě klasických nástrojů APZ, upravených zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, přispívá k pracovnímu uplatnění a sociálnímu začleňování těchto skupin osob také sociální podnikání. Cílem sociálně ekonomického výzkumu v této podoblasti je vytvoření odborné datové základny pro vyhodnocení efektivity této formy podnikání, jejich sociálních přínosů a zvýšení možností zaměstnanců sociálního podniku uplatnit se na trhu práce.

Svou roli ve vývoji v této oblasti hrají také změny na mezinárodní úrovni, jakými jsou např. migrace a integrace.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Oblast profesní mobility*
- B. Útlumová odvětví v kontextu trhu práce na příkladu těžební činnosti*
- C. Sjednocení postupů vyhodnocování APZ*
- D. Efektivita a přínosy sociálního podnikání*
- E. Mezinárodní pracovní migrace a integrace*
- F. Dopady finanční podpory na oblasti zaměstnanosti rodičů s dětmi a závislými členy rodiny*

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Možnosti a motivace pracovní síly s ohledem na změnu profese či kvalifikace;*
- b. Možnosti pracovního uplatnění propouštěných horníků (a souvisejících profesí) v oblastech nejvíce postižených nezaměstnaností;*

¹³ Úroveň dosavadních evaluací byla mj. ovlivněna stavem a dostupností databází obsahujících potřebná data. Po sérii pilotních a následně pravidelných studií byla v tomto směru v roce 2015 certifikována metodika „*Nové postupy pro zpracování a využití databáze nezaměstnaných k hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti a dalších opatření k začlenění na trhu práce – metodický postup hodnocení na datech OKPráce*“, založená na využití paradigmatu kvazi-experimentálních kontrafaktuálních dopadových evaluací.

- c. *Efektivita realizace APZ, resp. rekvalifikací včetně analýz používaných ukazatelů (dat) Průmysl 4.0 s ohledem na její dopady na zaměstnanost;*
- d. *Vyhodnocení efektivity sociálního podnikání s ohledem na jeho sociální přínosy či zvýšení možností zaměstnanců sociálního podniku uplatnit se na trhu práce;*
- e. *Možnosti efektivního systému pracovní migrace a integrace;*
- f. *Hodnocení podmínek trhu práce pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením;*
- g. *Technologie a prostředky pro přizpůsobení pracovišť a pracovních postupů pro osoby se zdravotním postižením;*
- h. *Distanční práce – potřeby v oblasti pracovní doby a výkonu práce z jiného místa v kontextu sladování pracovního a rodinného života.*

Pracovněprávní oblast

V důsledku technologického pokroku dochází v obecné rovině ke změnám v organizaci práce, s čímž souvisí i změny v oblasti praktických potřeb trhu práce, kdy je hlavní důraz kladen na liberalizaci pracovního práva a posílení autonomie vůle subjektů pracovněprávních vztahů,¹⁴ přičemž obdobný trend lze již velmi dlouho pozorovat i na evropské úrovni.

Stávající předpisy pracovního práva vycházejí z vysokého standardu ochrany zaměstnance projevujícího se taxativními výčty a příkazovými a zákazovými normami, jež jsou kogentního charakteru, což na straně jedné poskytuje zaměstnanci, coby slabší straně pracovního poměru, ochranu, nicméně v některých případech může mít za následek realizaci pracovního poměru v intencích nevyhovujících ani jedné ze stran pracovního poměru.

Pracovněprávní legislativa na tento trend dlouhodobě reaguje postupnou liberalizací pracovního práva a zaváděním opatření, jejichž účelem je posílení smluvní autonomie stran pracovního poměru při zachování ochrany zaměstnance. Úkolem pracovněprávní legislativy je nadále na tento trend vhodně reagovat, tedy zohlednit patřičně tzv. princip flexibilitoty (flexicurity).

Další oblastí, jež vyžaduje vědecký výzkum, je hodnocení složitosti, odpovědnosti a namáhavosti prací a činností, kdy v této oblasti v současné době neprobíhá kontinuální výzkum a dosavadní praxe využívá metod první poloviny 90. let minulého století.

¹⁴ Nedávná rekodifikace práva soukromého, kladoucí maximální důraz na smluvní volnost subjektů, zavádí tento trend i v oblasti práva občanského. Vztah subsidiarity zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, vůči zákonu č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, širokou autonomii vůle stran podpůrně přejímá i pro oblast pracovního práva při zachování jeho specifík.

Dlouhodobá absence výzkumu v této oblasti může vést k pokřiveným relacím při odměňování a argumentační nouzi při zdůvodňování platových a mzdových systémů. Výzkum v pracovněprávní oblasti a jeho výsledky tak poskytnou nezbytný podklad pro přizpůsobení právního rámce realizace výkonu práce potřebám adresátů norem pracovního práva.

Výzkum v pracovněprávní oblasti bude zaměřen na možnosti dalšího uplatnění principu flexibilitoty v pracovněprávních vztazích individuálních i kolektivních v rámci jednotlivých podkategorií. Výzkum se bude realizovat prostřednictvím zkoumání domácí praxe a komparace se zahraničními právními úpravami především v rámci zemí EU, kde lze pozorovat obdobné tendence. Bude zkoumána praktická aplikovatelnost na stávající pracovní trh a případné dopady na jeho fungování. Dalším předmětem výzkumu bude analýza potřeb pracovního trhu s ohledem na možnost posílení autonomie vůle subjektů a zmapování poptávky po zavedení jednotlivých projevů flexibility. Důležitou součástí výzkumu je rovněž kontinuální výzkum v oblasti složitosti, odpovědnosti a namáhavosti prací a činností, zaměřený na nové metody hodnocení, ověřování jejich účinnosti a způsoby jejich aplikace.

Hlavním cílem výzkumu v pracovněprávní oblasti je získání dostatečného objemu dat pro další činnost pracovněprávní legislativy, což následně umožní vhodně reagovat na dlouhodobý trend posilování autonomie vůle smluvních stran pracovního poměru, a to jak opatřeními posilujícími prvek flexibility, tak aktuálními opatřeními chránící zaměstnance.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Rozvoj principu flexibilitoty (flexicurity) v pracovněprávní legislativě (oblasti vzniku, trvání, změn a zániku pracovního poměru, mzdové a platové politiky a dalších odměn za práci, kolektivního vyjednávání, pracovní doby a oblasti náhrady škody);
- B. Posílení smluvní autonomie stran pracovního poměru při zachování ochrany zaměstnance;
- C. Hodnocení složitosti, odpovědnosti a namáhavosti prací a činností.

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Změny v pracovněprávní oblasti v kontextu společenského a technologického vývoje v oblasti potřeb další aplikace principu flexibilitoty (flexicurity) a v oblasti hodnocení prací a činností;

- b. Vliv mzdové a platové politiky a dalších odměn za práci jako jednoho z rozhodujících faktorů motivace člověka k práci;
- c. Vývoj platových poměrů zaměstnanců ve veřejných službách a správě v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech, státních zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, soudců a státních zástupců;
- d. Cestovní náhrady a jejich vliv na pracovní mobilitu;
- e. Formulace nových teoretických východisek a metod hodnocení složitosti, odpovědnosti a namáhavosti prací a činností a jejich testování na reprezentativním vzorku prací a činností;
- f. Hodnocení práce a činností a srovnání s aktuálními potřebami, s právy na spravedlivou odměnu, s požadavky na rovné zacházení, s legislativou EU a dalšími požadavky.

5. Nepojistné dávkové systémy

Nepojistné dávkové systémy představují významné sociální transfery, které podporují příjmy rodin a jednotlivců ve stanovených sociálních situacích, zabraňují chudobě a sociálnímu vyloučení. Výzkum v dané oblasti je nezbytným předpokladem k porozumění existujícím procesům a k predikci budoucího rozvoje systémů, který povede k naplnění potřeb cílových skupin. Výsledky výzkumu budou sloužit k formulaci opatření směřujících k naplnění cílů sociální politiky, zvýšení účinnosti a lepšímu zacílení nepojistných sociálních dávek.

Aplikovaný výzkum v oblasti nepojistných dávkových systémů bude zaměřen na specifika jednotlivých dávkových systémů a jejich úlohu v plnění stanovených cílů rozvoje společnosti.

Cílem sociálně ekonomického výzkumu v oblasti nepojistných sociálních dávek je zajistit odbornou datovou základnu fungování systému pro účinnou podporu rodin s dětmi, osob v hmotné nouzi, osob se zdravotním postižením, zjistit sociodemografickou situaci příjemců, jejich postoje a očekávání a získané poznatky zobecnit.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Státní sociální podpora
- B. Pomoc v hmotné nouzi
- C. Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Dávky státní sociální podpory a jejich funkčnost z hlediska potřeb rodiny, včetně terénního šetření zaměřeného na zjištění finanční a sociální situace příjemců jednotlivých dávek;
- b. Dávky pomoci v hmotné nouzi a jejich účinnost a účelnost při poskytování cílené pomoci osobám v hmotné nouzi, jejich motivaci změnit nepříznivou situaci vlastními silami, rozvoji jejich sociálních a pracovních návyků a při jejich zapojení na trhu práce;
- c. Dávky pro osoby se zdravotním postižením a jejich účinnost a účelnost při zmírňování sociálních důsledků zdravotního postižení a usnadňování sociálního začleňování.

6. Sociálně pojistné systémy

Oblast důchodového zabezpečení je jednou ze stěžejních politik, která v budoucnu ovlivní kvalitu života prakticky celé populace ČR, jejíž důležitost zvyšuje i fakt, že vývoj v ní je citlivě vnímán širokou veřejností.

Důchodový systém již nyní bezprostředně ovlivňuje přibližně tři miliony osob a panuje obecná shoda na tom, že důchodová reforma, která zajistí adekvátní zabezpečení seniorské populace a přitom neohrozí finanční udržitelnost systému v rámci veřejných financí,¹⁵ je jedním z nutných předpokladů pro efektivní zvládnutí stárnutí populace. Jedním z aspektů, který charakterizuje současnou situaci v ČR, je i to, že příjmy důchodců plynou prakticky pouze ze základního důchodového pojištění, což může z pohledu budoucího vývoje – a s ohledem na výše uvedené očekávané stárnutí populace – představovat významný problém. V této souvislosti je pro tak udržitelnost budoucího vývoje nezbytná diversifikace zdrojů příjmů ve stáří.

Důležitým východiskem pro jakékoli zásadní výzkumné aktivity v této oblasti je samozřejmě otázka, zda je současný důchodový systém schopen adaptace na očekávané výzvy tak, aby si zachoval základní sociální funkce: tedy jak zabránění pádu do chudoby (příjmová solidarita), tak relativní udržení získané životní úrovně s ohledem na odvedený objem

¹⁵ Tzv. mezera udržitelnosti reflektuje odhadované dlouhodobé náklady stárnutí populace, které jsou výsledkem očekávaného nárůstu výdajů na důchody, zdravotní péči a na dlouhodobou péči. Pro ČR je možno v tomto kontextu pracovat s částkou ve výši asi 3,2 % HDP, což je více než průměr EU.

finančních prostředků (zásluhový princip). Nezbytnou součástí výzkumu bude rovněž tvořit komparace zahraničních důchodových systémů.

V oblasti demografického vývoje a prognóz je pak nutné přebírat pokud možno pravidelně aktualizovaná data, svou roli by měl také sehrát výzkum, který retrospektivně vyhodnotí přesnost různých demografických předpovědí v minulosti.

Problematikou důchodového systému se oblast sociálního pojištění rozhodně nevyčerpává. Důležité téma v této souvislosti představují např. krátkodobé dávky sociálního pojištění – tedy dávky nemocenského pojištění, které úzce souvisejí s problematikou pracovní neschopnosti, invalidity a nemocnosti (k oblasti lékařské posudkové služby viz dále).

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Oblast důchodového systému a důchodového pojištění
- B. Oblast nemocenského pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a úrazového pojištění
- C. Oblast pracovní neschopnosti zaměstnanců
- D. Demografický vývoj příslušných skupin obyvatelstva
- E. Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Ekonomické dopady navrhovaných úprav v oblasti důchodového a, nemocenského a úrazového pojištění zaměstnanců;
- b. Vývoj příjmů a výdajů na důchodové a nemocenské pojištění ve střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu a s tím související zátěž sociálně pojistných systémů v oblasti veřejných rozpočtů;
- c. Rozložení příjmů seniorů a možný vývoj jejich diferenciací v budoucnu;
- d. Podpora vývoje analytických a modelových nástrojů pro zkvalitnění projekcí v sociálním pojištění;
- e. Institucionální (strukturální a funkční) analýzy českého důchodového systému;
- f. Prognózy pro optimalizaci podmínek vzniku důchodových nároků;
- g. Návrh, testování a aplikace mikrosimulačního daňově-dávkově-důchodového modelu;

- h. České veřejné penzijní správy a penzijní politiky;
- i. Souvislosti důchodového systému se zdravotní péčí, dlouhodobou péčí a poskytováním sociálních služeb;
- j. Souvislosti důchodové politiky, hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti;
- k. Předpoklady a možnosti posilování strategické dimenze řízení důchodového systému.

7. Lékařská posudková služba

Lékařská posudková služba (dále jen „LPS“) je poskytována v rámci systému sociálního zabezpečení, systému zaměstnanosti a systému sociálně-právní ochrany. Její činnost je ovlivňována jak prioritami obecné sociální politiky, společenským vývojem (včetně stárnutí populace) a změnami na trhu práce, tak z pohledu resortu MPSV vnějšími faktory, zejména z oblasti zdravotnické politiky a zdravotních služeb, z oblasti školství, ale také z oblasti ekonomiky. Do budoucna bude nutné řešit otázku zabezpečení její dostatečné kapacity a kvality, stejně jako reagovat na nároky, které s sebou přináší modernizace, pokrok a vývoj v oblasti lékařské vědy, směřující k flexibilitě a efektivitě služeb.

Cílem výzkumu v této oblasti je získat odbornou platformu pro účinné a efektivní posuny řešení v oblasti činnosti LPS a fungování sociálního zabezpečení a zaměstnanosti, jakož i řešení potřeb osob se zdravotním postižením.

Výzkum v oblasti LPS tak bude zaměřen na faktory, u nichž se očekává, že by mohly mít vliv na potřeby čerpání dávek a služeb v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti podmíněných nepříznivým, respektive dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Zdravotní stav populace ČR, pokroky lékařské vědy a jejich dopady do posudkového systému
- B. Oblast dávkových systémů a zaměstnanosti a jejich potřeby v oblasti posuzování zdravotního stavu a činnosti LPS
- C. Vlastní činnost LPS (efektivita, optimalizace, standardizace)

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Detekce významných zjišťování a prognózy zdravotního stavu populace ČR, včetně řešení vazeb na sociální politiku, trh práce a zabezpečení osob se zdravotním postižením;
- b. Problematika optimalizace a efektivity činnosti LPS v moderní společnosti a ve vztahu k potřebám sociálního zabezpečení, zaměstnanosti a zabezpečení jejích klientů;
- c. Zjišťování potřeb jednotlivých posudkových systémů, jejich klientů i správních rozhodčích orgánů;
- d. Zjišťování a ověřování účinnosti dosavadních řešení a stanovení opatření pro efektivní fungování systému, včetně komparace zahraničních systémů.

8. Nové společenské výzvy

Dnešní společnost se seznamuje s mnoha novými jevy, které budou významně ovlivňovat jak trh práce, tak sociální systém národních států. Mezi hlavní problémy, na něž bude nutné nalézt odpověď, lze v českém kontextu hlavně řadit demografické stárnutí, destabilizaci států především na Blízkém východě a s tím spojenou migraci, sucho a klimatické změny per se nebo nástup digitalizace a nové průmyslové revoluce spojené s větší automatizací. Řada těchto nových společenských výzev se přímo dotýká agend v gesci MPSV. Výsledky výzkumu v této oblasti by měly být podkladem jak pro strategické rozhodování ve střednědobém horizontu, tak pro tvorbu koncepčních materiálů ministerstva na obecnější úrovni.

Výzkum bude zaměřen na analýzu a predikci vývoje ve výše uvedených podoblastech. V oblasti demografie se výzkum zaměří na udržitelnost důchodových systémů, sociálních služeb a na vlivy na trh práce. Konflikty v oblastech blízkých EU a otázka migrace budou analyzovány s ohledem na jejich dopady na sociální systém se zvláštním zaměřením na dávkovou, integrační agendu, demografii a pracovní trh. Na klimatické změny se bude v rámci výzkumných aktivit nahlížet z hlediska jejich vlivu na oblast sociální ekonomiky ČR. V souvislosti s nastupující digitalizací a masivní automatizací výroby se budou zkoumat jejich dopady na pracovní život, daňový systém (včetně sociálního pojištění), pohyb obyvatelstva z/do center, systém další vzdělávání a celkově na strukturu sociální ekonomiky ČR.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Společenské změny v rámci evropské a české společnosti v důsledku vnitřních a vnějších strukturálních posunů z perspektivy resortu MPSV
- B. Demografické stárnutí a jeho dopady na udržitelnost důchodových systémů, sociálních služeb a vlivy na trh práce
- C. Konflikty v oblastech blízky EU a migrace, jejich analýza a prognózy jejich dopadů na sociální systém, demografii a pracovní trh
- D. Vliv klimatických změn na podobu sociální ekonomiky ČR, především s ohledem na agendu trhu práce a zaměstnanosti
- E. Dopady nové průmyslové revoluce a digitalizace na jednotlivé oblasti života a řízení státu z perspektivy resortu MPSV

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Stárnutí populace a jeho dopady na trh práce, nabídku sociálních služeb a důchodové systémy, především tzv. I. pilíře;
- b. Rozvoj inteligentních a ekologických technologií a jejich vliv na trh práce, pohyb obyvatel z a do center, daňový systém, strukturu sociální ekonomiky, systém dalšího vzdělávání a životní úroveň obyvatel ČR;
- c. Komparace evropských inovativních sociálních systémů, možnosti implementace těchto politik do praxe v ČR;
- d. Destabilizace politické a ekonomické situace v blízkosti EU a s ní spojené imigrační proudy – práce s uprchlíky, jejich dočasná či trvalá integrace do společnosti a na trh práce, řešení souvisejících kulturních otázek a možných finančních dopadů;
- e. Proměny světa v důsledku úbytku zdrojů, klimatických změn a růstu světové populace jako zdroj migračních tlaků, predikce vlivu na sociální politiku a politiku zaměstnanosti EU a ČR.

9. Vnitřní procesy resortu MPSV

Pro efektivní fungování MPSV jakožto jednoho z ústředních orgánů státní správy je třeba optimalizovat strukturu a systém nejen vlastního úřadu, ale celého resortu, a to především

využíváním standardů procesního řízení, efektivní prací s daty včetně eGovernmentu a kontinuálním zvyšováním kvality ve veřejné správě.

Rozvoj veřejné správy v prostředí vysoké odborné a procesní náročnosti, jakou je oblast práce a sociálních věcí, která zahrnuje jak výkon státní správy, tak výkon samosprávy, včetně zapojení neziskového sektoru, je komplexní a složitou záležitostí. Výzkumné aktivity tak jsou potřebné především pro analýzu, simulaci a výběr optimálních postupů a mechanismů, aplikovatelných v resortu MPSV.

Rozvoj veřejné správy je v současnosti bezprostředně ovlivňován zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě. Výzkum v této podoblasti se zaměří na vliv implementace zákona o státní službě na zvyšování efektivity řídicích a procesních postupů při výkonu agend resortu a jejich přizpůsobování se celospolečenským změnám.

Důležité místo v této oblasti zaujímá i požadavek otevřeného, efektivního a uživatelsky přívětivého výkonu státní správy. Nastavení, implementace a průběžná aktualizace systému hodnocení procesů i výstupů může v tomto kontextu MPSV usnadnit reakci na měnící se podmínky ve společnosti, které souvisejí s celkovou globalizací, rostoucím počtem inovací a prudkým vývojem informačních technologií.

Podoblasti výzkumných aktivit

- A. Efektivita výkonu státní správy v podmínkách resortu MPSV;
- B. Nastavení, implementace a průběžná aktualizace systému hodnocení procesů a výstupů v rámci organizačních, procesních a personálních postupů v podmínkách resortu MPSV, s ohledem na propojení s ostatními ústředními orgány státní správy a samosprávy;
- C. Podpora a vývoj systémových nástrojů v oblasti vedení a řízení lidských zdrojů v podmínkách resortu MPSV;
- D. Rozvoj elektronických služeb a eGovernmentu v podmínkách resortu MPSV;
- E. Nástroje procesního řízení v rámci agend v gesci MPSV;
- F. Rozvoj způsobů a forem zajištění informační a kybernetické bezpečnosti v podmínkách resortu MPSV.

Specifikace výzkumných aktivit

- a. Modely organizačního řízení, zohledňující diverzitu, rovné příležitosti, age management, gender, zdravotní postižení a dále i celoživotní učení zaměstnanců s vlivem na knowledge management, hodnotové orientace a etický přístup v podmínkách resortu MPSV;
- b. Řízení a vedení zaměstnanců v podmínkách resortu MPSV – systém hodnocení a evaluace, včetně komplexní zpětné vazby;
- c. Management organizace státní správy v podmínkách resortu MPSV;
- d. Nástroje a modely v oblasti sladování pracovního a rodinného (osobního) života, mezigeneračního dialogu a solidarity a age managementu, včetně vlivu volnočasových aktivit a neformálního učení na pracovní proces v podmínkách resortu MPSV;
- e. Celoživotní učení a vzdělávání pracovníků v rámci konceptu stárnoucí populace v ČR v podmínkách resortu MPSV;
- f. Uplatnění průřezových kompetencí (společenských, technologických, jazykových, vzdělávacích, sociálních, zdravotních atd.) v rámci rozvoje a podpory zaměstnanců resortu;
- g. Poradenství, mentoring, týmová spolupráce a učení týmů, institut supervize v podmínkách resortu MPSV;
- h. Podpora a rozvoj pracovní schopnosti (kvality života), pracovního prostředí a ergonomie práce v podmínkách resortu MPSV;
- i. Procesní modelování agend v podmínkách resortu MPSV a následná optimalizace jejich výkonu;
- j. Standardizace výkonu činnosti v agendách v sociální oblasti;
- k. Rozvoj informačních systémů a využívání informačních zdrojů pocházejících od jiných správců v podmínkách resortu MPSV;
- l. Rozvoj a publikování otevřených dat v podmínkách resortu MPSV;
- m. Rozvoj elektronických služeb pro klienty a elektronické i fyzické komunikace klienta s úředníkem v podmínkách resortu MPSV;
- n. Samoobslužné služby a procesy v v podmínkách resortu MPSV;

- o. Specifická komunikace s osobami se zdravotním postižením prostřednictvím moderních technologií a přizpůsobování komunikace a služeb jejich specifickým potřebám v podmínkách resortu MPSV;
- p. Zlepšení a nové formy komunikace úřadu v kyberprostoru, např. na sociálních sítích, apod. v podmínkách resortu MPSV;
- q. Technologie a prostředky pro vnitřní procesy úřadu v podmínkách resortu MPSV;
- r. Standardizace řízení kontinuity činností v podmínkách resortu MPSV;
- s. Tvorba a rozvoj silné resortní architektury v souladu s principy Národní architektury (Government Enterprise Architecture);
- t. Rozvoj systému řízení bezpečnosti informací, včetně testování bezpečnosti informačních systémů v podmínkách resortu MPSV;
- u. Řízení rizik na základě evidence-based policy, model práce s přijatelným (oprávněným) obsahovým i procesním rizikem v podmínkách resortu MPSV;
- v. Řízení bezpečnostních incidentů a událostí v podmínkách resortu MPSV;
- w. Rozvoj bezpečnostního povědomí v oblasti bezpečnosti (kybernetické a informační) v podmínkách resortu MPSV;
- x. Standardizace sledování nákladů v oblasti ICT v podmínkách resortu MPSV;
- y. Standardizace systému správy životních cyklů v podmínkách resortu MPSV.

NÁRODNÍ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI VAVAI

Důležitým faktorem, který ovlivňuje úroveň a efektivnost aplikovaného výzkumu pro potřeby ústředních orgánů státní správy, je spolupráce s dalšími institucemi činnými v oblasti VaVal.

Na **národní úrovni** bude v projektovaném období účinnosti Koncepce VaVal pozornost soustředěna na rozvoj spolupráce s aplikační sférou, a to za účelem zvýšení využití výsledků VaVal v praxi. Podporovány tak budou projekty spolupráce, na nichž se bude podílet více řešitelů z různých výzkumných institucí, včetně spoluřešitelů z firemního sektoru. Cílem je zvýšit počet realizovaných projektů VaVal spolufinancovaných tímto sektorem a celkově navýšit smluvní výzkumnou činnost pro podnikatelské subjekty.

Významnou roli v oblasti národní spolupráce také představuje zapojení mladých výzkumných pracovníků do výzkumné činnosti resortních VÚ. Ambicí MPSV v této oblasti je v jejich rámci podpořit vznik konzultačních pracovišť, která by nabízela spolupráci studentům odpovídajících doktorandských studijních programů. Samostatnou kapitolou pak tvoří rozvoj spolupráce s dalšími resorty při řešení průřezových problematik VaVal (podrobněji viz Kapitola II), v jejímž rámci bude, za předpokladu zajištění nezbytné efektivity systému, i nadále kladen důraz na participaci MPSV na programech realizovaných TAČR.

Rozvoj **mezinárodní spolupráce** VaVal patří mezi významné cíle budování společné evropské výzkumné a inovační politiky. Mezinárodní spolupráce VaVal z pohledu Koncepce VaVal pak nemá být pouze doménou vědecky excelentních pracovišť, ale rovněž těch, která se zabývají řešením společensky aktuálních a významných témat.

Kromě již existující přímé komunikace ministerstva či jím řízených organizací je v oblasti mezinárodní spolupráce na poli VaVal možno rovněž navázat na aktivity resortních VÚ – VÚPSV mimo jiné od roku 2003 spolupracuje s Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek v Dublinu¹⁶ a je zapojen do jejích dvou observatoří EurWORK (European Observatory of Working Life) a EMCC (European Monitoring Centre on Change), mezi zahraniční partnery VÚBP patří např. evropská vzdělávací síť ENETOSH (European Network of Education and Training in Occupational safety and Health) a Euroshnet.

MPSV bude obecně podporovat rozvoj mezinárodní spolupráce především za účelem výměny informací, zkušeností a komparace, které budou dále využity k formulování cílů

¹⁶ www.eurofound.eu.

politik MPSV v oblasti jím spravovaných agend i v oblasti samotné VaVal a k dalšímu rozvoji sociálně ekonomického výzkumu. MPSV poskytne resortním VÚ součinnost v procesu zapojení do mezinárodních projektů a výzkumných center, bude podporovat vznik mezinárodních výzkumných pracovišť a uzavírání dohod o spolupráci s obdobnými institucemi ze strategicky významných zemí (např. Německo, Izrael, USA), iniciovat výměnné stáže výzkumných pracovníků a motivovat resortní VÚ k zapojení do evropských programů s cílem zlepšení jejich finančního zabezpečení a rozvoje jejich infrastruktury.

IMPLEMENTACE KONCEPCE VAVAI

Implementace Koncepce VaVal je založena na třech pilířích:

- **Implementační struktura**
- **Implementační procesy**
- **Kontrola a evaluace**

I. Implementační struktura

Za oblast resortní VaVal je gesčně zodpovědný **I. náměstek ministryně**.

Svodným místem pro koordinaci aktivit v rámci resortní politiky VaVal je **odd. VaVal**, které zajišťuje administraci procesu institucionální a účelové podpory VaVal, koncepční a plánovací činnost, administrativní podporu činnosti Vědecké rady MPSV a Komise pro podporu výzkumu, vývoje a inovací MPSV (dále jen „Komise VaVal“). Pověření pracovníci odd. VaVal mohou být jmenováni do resortních a nadresortních grémií pro oblast VaVal.

Stálým poradním orgánem ministryně pro oblast VaVal je **Vědecká rada MPSV**, která posuzuje a navrhuje řešení otázek, dotýkajících se problematiky resortní VaVal, včetně vydávání stanovisek k Programu sociálně ekonomického výzkumu pro potřeby státu (dále jen „Program VaVal“) a výzkumným záměrům resortních VÚ. Členy Vědecké rady MPSV jmenuje ministryně na základě návrhu náměstků pro řízení sekcí ministerstva a ředitelů resortních VÚ z řad předních odborníků sociálněekonomické oblasti. Vědecká rada MPSV může podle potřeby zřídit odborné pracovní skupiny jako své poradní a expertní orgány v určité oblasti sociálně ekonomického výzkumu a vývoje. Činnost Vědecké rady MPSV upravuje statut a jednací řád.

Komise VaVal je nestálým poradním orgánem I. náměstka ministryně, která:

- *posuzuje předložené požadavky věcných útvarů (uživatelů výsledků výzkumu) na řešení projektů v rámci Programu VaVal a programů účelové podpory poskytované TAČR, na jejichž základě zpracovává roční Plány výzkumné činnosti MPSV (dále jen „Plán VaVal“);*

- *hodnotí účelnost a využitelnost předpokládaných výsledků projektů a navrhuje pořadí jejich vyhlášení. Po ukončení účinnosti daného Plánu VaVal provádí jeho vyhodnocení;*
- *posuzuje výzkumné záměry resortních VÚ a provádí roční hodnocení výsledků výzkumných záměrů.*

Ke každému Plánu VaVal, který bude obsahovat konkrétní výzkumné projekty v daném roce, bude jmenována nová Komise VaVal. Nová Komise VaVal bude také jmenována pro posuzování a hodnocení každého výzkumného záměru předkládaného resortními VÚ. Činnost Komise VaVal upravuje statut a jednací řád.

Sekční koordinátor VaVal poskytuje jako kontaktní osoba za danou odbornou sekci součinnost odd. VaVal v procesu administrace účelové podpory VaVal. Za tímto účelem shromažďuje výzkumné podněty od věcných útvarů, zadává návrhy výzkumných potřeb do interního informačního systému VaVal a odd. VaVal předkládá výzkumné záměry. Sekčního koordinátora VaVal jmenuje náměstek pro řízení dané odborné sekce.

Odborný garant je pověřený zaměstnanec věcného útvaru pro každý jednotlivý výzkumný projekt. Předkládá návrh na zadání řešení výzkumného projektu, monitoruje, vyhodnocuje a kontroluje dodržování stanoveného postupu pro řešení projektu. V průběhu řešení projektu provádí kontrolní dny a zpracovává stanoviska k průběžným zprávám řešitele. Po ukončení řešení projektu zpracovává implementační plán a stanovisko k závěrečné zprávě řešitele, účastní se závěrečného oponentního řízení a přebírá dosažené výsledky za účelem implementace.

Oponent je vybírán z databáze externích odborných oponentů na základě doporučení odborného garanta projektu ke každému jednotlivému výzkumnému projektu. Posuzuje předložené návrhy k řešení a doporučují je k realizaci. Po ukončení řešení projektu předkládá oponentní posudek k závěrečné zprávě řešitele a účastní se závěrečných oponentních řízení. K závěrečnému oponentnímu řízení jsou zpravidla zpracovávány dva oponentní posudky. Oponent nesmí být ve služebním nebo pracovním poměru k resortu MPSV.

II. Implementační procesy

1. Program sociálně ekonomického výzkumu pro potřeby státu

Program Program VaVal vychází z Koncepce VaVal a z dalších závazných dokumentů a je zpravidla zpracován na období 3-5 let. Vymezuje obecné cíle v dané oblasti VaVal, které formuluje Vědecká rada MPSV v součinnosti s odd. VaVal, odbornými sekcemi a věcnými útvary, jež budou uživateli výsledků programových projektů (dále jen „uživatel výsledků“). Obsah Programu VaVal musí být v souladu s § 5 odst. 2 zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Program VaVal se realizuje jednotlivými programovými projekty, za než se považují projekty definované v § 2 odst. 2 písm. i) zákona o podpoře výzkumu a vývoje.

V rámci přípravy návrhu Programu VaVal uživatel výsledků v gesčně příslušné oblasti zpracuje **návrh cílů Programu VaVal**, jejich návaznost na potřeby rozvoje oblasti, časové limity realizace jednotlivých cílů, způsob využití výsledků a kritéria hodnocení splnění cílů. Při zpracování návrhu výdajů na jednotlivé cíle Programu VaVal se využívají informace o vyřešených a řešených projektech, které souvisejí s Programem VaVal.

Návrh Programu VaVal, po projednání Vědeckou radou MPSV, předkládá I. náměstek ke schválení paní ministryni. Ministryně, v souladu s § 5 odst. 2 zákona o podpoře výzkumu a vývoje, předkládá tento návrh k vyjádření RVVI a následně vládě ČR. Případné změny Programu jsou projednány stejným způsobem. Změny Programu VaVal, týkající výše finančních prostředků, se předkládají vládě jako součást návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum, experimentální vývoj a inovace prostřednictvím RVVI.

Závěrečné hodnocení Programu VaVal provádí I. náměstek ministryně nejpozději do 10 měsíců po jeho ukončení. Podklady pro závěrečné hodnocení ukončeného Programu VaVal tvoří údaje o výsledcích jednotlivých výzkumných projektů předaných do rejstříku informací v informačním systému VaVal. Závěrečné hodnocení ukončeného Programu VaVal obsahuje:

- *identifikační údaje Programu VaVal;*
- *cíle Programu VaVal, stanovené při jeho zahájení, a jejich splnění;*
- *základní údaje o realizaci Programu VaVal (počet zveřejněných zadání veřejných zakázek);*
- *skutečné výdaje na realizaci Programu VaVal;*
- *stručný přehled řešených projektů;*

- *výsledky řešení Programu VaVal a jejich využití uživatelem výsledků, jejich přínos.*

Závěrečné hodnocení ukončeného Programu VaVal předkládá I. náměstek ministryně k vyjádření Vědecké radě MPSV a poté ke schválení ministryni, která jen následně předloží RVVI.

2. Plán výzkumné činnosti MPSV

Plán výzkumné činnosti MPSV (dále jen „Plán VaVal“) vychází z Programu VaVal a programů realizovaných TAČR. Definuje konkrétní výzkumné projekty určené k realizaci v daném kalendářním roce, a to v následujícím členění:

- *Projekty realizované prostřednictvím TAČR*
- *Projekty realizované prostřednictvím vlastní rozpočtové položky pro podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací*

Za výzkumné projekty se považují projekty definované v § 2 odst. 2 písm. i) zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Plán VaVal připravuje odd. VaVal v součinnosti s uživateli výsledků.

Návrhy na řešení konkrétních výzkumných projektů, dotovaných účelovými prostředky státního rozpočtu, předkládají náměstci pro řízení sekcí odd. VaVal nejpozději do 31. března roku, který předchází roku předpokládaného zahájení projektu. Souhrn požadavků posuzuje Komise VaVal, která na základě jejich vyhodnocení vypracuje Plán VaVal s návrhem řešení způsobu realizace prostřednictvím TAČR nebo prostřednictvím vlastní rozpočtové položky pro podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, včetně návrhu pořadí jejich vyhlášení. Stanovisko Komise VaVal předkládá I. náměstek ministryně ke schválení ministryni. Plán VaVal musí být zpracován a předložen ke schválení nejpozději k 30. dubnu roku, který předchází roku předpokládaného zahájení projektů.

Závěrečnou zprávu o plnění Plánu VaVal zpracovává odd. VaVal. Po jejím projednání Komisí VaVal předkládá materiál I. náměstek ke schválení ministryni.

3. Podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (dále jen „institucionální podpora“) v oblasti sociálně ekonomického výzkumu je poskytována rezortním VÚ v působnosti MPSV za účelem realizace:

- *výzkumných záměrů;*
- *dlouhodobého koncepčního rozvoje;*
- *zabezpečení veřejné soutěže či zadání veřejné zakázky, včetně nákladů na hodnocení a kontrolu projektů a zhodnocení dosažených výsledků;*
- *poskytnutí věcného nebo finančního ocenění mimořádných výsledků v sociálně ekonomickém výzkumu a vývoji.*

Podpora vychází z Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací na léta 2016-2020 a musí být poskytnuta v souladu s příslušnými předpisy a pravidly EU, upravujícími státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.

Účelová podpora pro oblast sociálně ekonomického výzkumu je poskytována z následujících dvou zdrojů:

- *z prostředků účelové podpory, poskytované TAČR, jsou realizovány výzkumné projekty průřezového, meziresortního charakteru;¹⁷*
- *z prostředků rozpočtové kapitoly MPSV se poskytuje účelová podpora na výzkumné projekty vybrané ve veřejné soutěži nebo na základě zadání veřejné zakázky.*

Návrh výdajů státního rozpočtu rozpočtové kapitoly MPSV na výzkum, experimentální vývoj a inovace vychází ze schváleného Programu VaVal a z hodnocení výsledků resortních VÚ.

Návrh připravuje I. náměstek ministryně v součinnosti se správcem rozpočtu v MPSV. Materiál poté předkládá Vědecké radě MPSV k posouzení a následně ke schválení ministryni, která jej předloží k vyjádření RVVI. Projednání návrhu výdajů státního rozpočtu MPSV na výzkum, experimentální vývoj a inovace v RVVI se účastní I. náměstek ministryně.

Stanovené výdaje na výzkum, experimentální vývoj a inovace zapracuje I. náměstek ministryně v součinnosti se správcem rozpočtu v MPSV do návrhu státního rozpočtu

¹⁷ V současné době je účast MPSV v Programu BETA (2011-2016) upravena „Dohodou o spolupráci při administraci projektů pro veřejné zakázky ve výzkumu, vývoji a inovacích, stanovení pravidel komunikace, převzetí výsledků, jejich implementace, využití a stanovení rámce bezúplatného převodu“ ze dne 12. června 2014 a dalšími interními předpisy MPSV a TAČR. Návrh navazujícího Programu BETA 2 na období 2017-2021 obsahuje Podprogram MPSV se stanovenou finanční alokací.

rozpočtové kapitoly MPSV v souladu s usnesením vlády k návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, experimentální vývoj a inovace a podle pokynů Ministerstva financí. I. náměstek ministryně rovněž zabezpečuje pracování podkladu do státního závěrečného účtu rozpočtové kapitoly MPSV za oblast výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

Institucionální podpora

Institucionální podpora v oblasti sociálně ekonomického výzkumu je poskytována výzkumným organizacím v působnosti MPSV, které mohou být příjemci institucionální podpory. Dokumenty, které dokládají splnění kritérií stanovených pro odborné hodnocení výzkumné organizace v působnosti MPSV, předkládá každoročně RVVI ministryně nejpozději do 31. května.

Výzkum je institucionálně zajišťován těmito zřizovanými veřejnými výzkumnými institucemi:

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

VÚPS je veřejnou výzkumnou institucí, zabývající se aplikovaným výzkumem v oblasti práce a sociálních věcí na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni, formulovaným podle aktuálních potřeb orgánů státní správy, popřípadě neziskových či privátních subjektů. Ústav také vykonává konzultantskou činnost pro uživatele výsledků výzkumů, organizuje semináře, konference a vydává odborné publikace. Mezi hlavní výzkumné zájmy ústavu patří trh práce a zaměstnanost, sociální dialog a pracovní vztahy, sociální ochrana, rodina, rovné příležitosti, příjmy a mzdy a teorie sociální politiky. Nedílnou součástí ústavu je také oddělení knihovnicko-informačních služeb.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.

VÚPB je veřejnou výzkumnou institucí, která se prioritně zabývá výzkumem, ověřováním a aplikací metod a prostředků prevence rizik způsobených pracovními činnostmi a ohrožujících zdraví osob, životní prostředí nebo majetek. Pro veřejný i soukromý sektor dále realizuje odborné činnosti, týkající se vzdělávání, osvěty, analýz a prognóz v oblasti BOZP, zkušebnictví a certifikace, prevence závažných havárií, rizik a ergonomie.

Řídící a koordinační působnost z hlediska MPSV jako zřizovatele výše uvedených resortních výzkumných ústavů vykonává I. náměstek ministryně.

Institucionální podpora je poskytována resortním VÚ na základě **plnění výzkumných záměrů**. Příjemce institucionální podpory předkládá zpracovaný návrh výzkumných záměrů,

nejčastěji rozložený do časové osy v délce 5 let, I. náměstkovi ministryně. Návrh výzkumných záměrů obsahuje:

- *specifikaci výzkumného záměru;*
- *stanovené cíle;*
- *popis výzkumných metod;*
- *předpokládané složení realizačního týmu*
- *spolupráci na národní a zahraniční úrovni;*
- *časový harmonogram;*
- *očekávané výsledky tříděné podle typů výsledků;*
- *vznik a uplatnění předmětů duševního vlastnictví;*
- *identifikaci rizik;*
- *požadavky na technické a přístrojové vybavení;*
- *rozpočet nákladů;*
- *popis vazby výzkumného záměru na rozvoj organizace a naplňování cílů MPSV;*
- *způsob vyhodnocení dosažených cílů.*

Výzkumné záměry projednává Vědecká rada MPSV. Projednané návrhy výzkumných záměrů předkládá I. náměstek ke schválení ministryni. Návrhy výzkumných záměrů se následně předkládají k projednání RVVI.

O **poskytnutí a výši institucionální podpory** výzkumným organizacím v působnosti MPSV rozhoduje ministryně na základě zhodnocení výsledků, kterých v oblasti výzkumu, experimentálního vývoje a inovace dosáhly. Návrh na poskytnutí a výši institucionální podpory předkládá poradě vedení I. náměstek ministryně na základě dat dodaných výzkumnými organizacemi v působnosti MPSV v souladu s § 31 odst. 3 zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Údaje o výsledcích výzkumných organizací předkládají jejich ředitelé I. náměstkovi ministryně.

Příjemce institucionální podpory předkládá I. náměstkovi ministryně návrh využití prostředků a výčet hodnotitelných cílů, jež plánuje v daném roce dosáhnout, k 1. listopadu roku, který předchází roku poskytnutí institucionální podpory. V návrhu dokládá, zda a jak jsou tyto cíle propojeny s aktuálními cíli či dlouhodobými cíli MPSV v gesčně příslušných agendách, jako i předpokládanými směry rozvoje výzkumné organizace. Návrh po projednání Komise VaVal schvaluje ministryně.

Každý rok následující po roku poskytnutí institucionální podpory výzkumné organizaci v působnosti MPSV posoudí Komise VaVal prostřednictvím **roční hodnotící zprávy** vytyčené cíle, účelnost vynaložených prostředků, údaje o dosažených výsledcích a

sebehodnocení výkonnosti výzkumné organizace. Parametry sebehodnocení výkonnosti stanoví podle mezinárodně uznávané metodiky a vlastní potřeby výzkumné organizace. Příjemci institucionální podpory předkládají každoročně I. náměstkovi ministryně:

- *hodnocení dle výše uvedeného, a to nejpozději do 31. ledna;*
- *údaje požadované podle § 4 nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, a to nejpozději do 31. března.*

Dojde-li v rámci výzkumné organizace v působnosti MPSV k přerozdělení prostředků institucionální podpory na dva a více samostatných cílů nebo na některé složky této organizace, musí I. náměstek ministryně zabezpečit vyhodnocení vytyčených cílů a účelnost vynaložených prostředků v členění podle jednotlivých cílů, popř. složek výzkumné organizace.

Návrh výše institucionální podpory výzkumným organizacím v působnosti MPSV připravuje RVVI podle vyhodnocení dosažených výsledků zveřejněných v rejstříku informací o výsledcích před zpracováním návrhu rozpočtu na následující rok. Na základě návrhu RVVI předkládá příjemce institucionální podpory I. náměstkovi ministryně nejpozději do 15. dubna roku předcházejícímu roku poskytnutí institucionální podpory návrh závazných ukazatelů rozpočtu MPSV (osobní náklady na zaměstnance, dohody o provedení práce, dohody o pracovní činnosti a odpovídající odvody podle zákona). Závazný ukazatel není možno v dalším období měnit. Návrh po projednání Komisí VaVal schvaluje paní ministryně.

Po nabytí platnosti zákona o státním rozpočtu na daný rok I. náměstek ministryně vydává rozhodnutí o poskytnutí institucionální podpory jednotlivým výzkumným organizacím v působnosti MPSV na aktuální rok, včetně její výše.

Účelová podpora

Prostředky účelové podpory z vlastní rozpočtové položky jsou poskytovány na řešení výzkumných projektů, kterými je realizován Program VaVal. Touto formou jsou financovány (na základě veřejné soutěže, nebo zadání veřejné zakázky) výzkumné aktivity subjektů, realizujících řešení zadaných výzkumných projektů dle aktuálních potřeb věcných útvarů MPSV, schválených k realizaci prostřednictvím Plánu VaVal.

Za MPSV uzavírá smlouvu o poskytnutí účelové podpory na řešení vybraného projektu nebo vydává rozhodnutí o poskytnutí podpory podle § 9 zákona o podpoře výzkumu a vývoje

I. náměstek ministryně, který rovněž uzavírá smlouvu o využití výsledků podle § 11 tohoto zákona.

Veřejná soutěž

Veřejnou soutěž vyhláší I. náměstek ministryně v Obchodním věstníku prostřednictvím informačního systému výzkumu, vývoje a inovací a internetových stránek MPSV. Zadávací dokumentaci pro vyhlášení veřejné soutěže podle § 19 zákona o podpoře výzkumu a vývoje připravuje oddělení veřejných zakázek.

Hodnoticí komisi jako odborný poradní orgán pro přijímání návrhů projektů v počtu 5 členů jmenuje I. náměstek ministryně, který rovněž stanoví způsob nakládání s údaji obsaženými v návrzích projektů a další pravidla činnosti komise. Povinným členem hodnoticí komise je odborný garant příslušného programového projektu, dva členy nominuje náměstek pro řízení sekce, která programový projekt předkládá, a dva členy předseda Komise VaVal. O vyloučení návrhu programového projektu pro nesplnění formálních podmínek veřejné soutěže rozhoduje I. náměstek ministryně na základě doporučení komise. Pravidla činnosti hodnoticí komise stanoví I. náměstek ministryně vnitřním předpisem, který musí být zveřejněn nejpozději při vyhlášení veřejné soutěže. Složení hodnoticí komise lze měnit pouze ve zvlášť odůvodněných případech (např. nemoc, úmrtí), a to změnou (novelou) vnitřního předpisu.

Jako **podklad pro hodnocení** návrhu programového projektu zabezpečí I. náměstek ministryně v souladu s § 21 odst. 5 zákona o podpoře výzkumu a vývoje posudky oponentů. Smlouvu, či dohodu o provedení práce (vypracování posudku) uzavírá s oponenty vedoucí odd. VaVal.

K návrhu výzkumného programového projektu musí I. náměstek ministryně předložit odbornému poradnímu orgánu:

- *oponentní posudky;*
- *informace o předchozích výsledcích, kterých uchazeč dosáhl ve prospěch sociálně ekonomického výzkumu a vývoje;*
- *informace o ukončených a probíhajících projektech, které souvisejí s danou problematikou;*
- *kvalifikovaný odhad nákladů;*
- *informace o implementaci výsledku.*

O zrušení veřejné soutěže podle § 24 zákona o podpoře výzkumu a vývoje může rozhodnout I. náměstek ministryně po projednání v Komisi VaVal. Rozhodnutí o zrušení veřejné soutěže se musí neprodleně zveřejnit stejným způsobem a na stejném místě, na němž byla veřejná soutěž vyhlášena.

Veřejná zakázka

Požadavky na výzkumné projekty, jež jsou realizovány zadáním veřejné zakázky, předkládají náměstci pro řízení sekcí I. náměstku ministryně do 31. března roku, který předchází roku předpokládaného zahájení projektu. Požadavek na výzkumný projekt musí obsahovat:

- *popis dosavadního stavu problematiky z hlediska uživatele výsledků a stavu poznání;*
- *popis stavu, jehož má být dosaženo vyřešením projektu, a kritéria hodnocení naplňování cílů projektu;*
- *informace o propojení dosaženého výsledku se stanovenými cíli rozvoje v MPSV, s popisem benefitů výsledku pro stanovené cíle;*
- *kvalifikovaný odhad nákladů;*
- *stanovisko oponentů projektu.*

Požadavky na výzkumné projekty jsou zapracovány do Plánu VaVal na příslušný kalendářní rok. Předkládá-li náměstek pro řízení sekce více požadavků na výzkumné projekty, přiřadí jim prioritu vzhledem k naplnění požadovaných cílů ve své působnosti. O pořadí, v němž se vyhláší veřejné zakázky na řešení výzkumných projektů, rozhoduje I. náměstek ministryně na základě stanoviska Komise VaVal k Plánu VaVal a své rozhodnutí oznámí bez zbytečného odkladu náměstkům pro řízení sekce, kteří požadavky na výzkumné projekty předložili. Plán VaVal se zapracovanými projektovými záměry musí být zpracován a předložen poradě vedení nejpozději k 30. dubnu roku předcházejícího roku předpokládaného zahájení projektů.

Zpracování zadávací dokumentace, vyhlášení veřejné zakázky a její administraci provádí oddělení veřejných zakázek na základě zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, a příkazu ministryně k zadávání veřejných zakázek na MPSV.

Hodnoticí komisi pro výběr řešitele výzkumného projektu v počtu nejméně 5 členů jmenuje I. náměstek ministryně, který rovněž stanoví způsob nakládání s údaji obsaženými v obdržených nabídkách řešitelů a další pravidla činnosti komise. Povinným členem hodnoticí komise je odborný garant příslušného programového projektu, dva členy nominuje náměstek pro řízení sekce, která programový projekt předkládá, a dva členy předseda Komise VaVal.

III. Kontrola a evaluace

Kontrolu plnění stanovených cílů a evaluaci výsledků v oblasti resortní politiky VaVal, tj. programů VaVal, výzkumných záměrů resortních VÚ na základě dosažených výsledků, čerpání a využívání podpory na výzkum, experimentální vývoj a inovace, zhodnocení dosažených výsledků a účelnosti vynaložených nákladů, organizuje a řídí v souladu § 13 zákona o podpoře výzkumu a vývoje I. náměstek ministryně. V souladu s nařízením vlády č. 397/2009 rovněž zajišťuje vkládání údajů do informačního systému VaVal.

Kontrolu jednotlivých výzkumných projektů a dílčích činností v rámci výzkumných záměrů provádí kontrolní komise nebo skupina (dále jen „kontrolní orgán“), jmenovaná I. náměstkem ministryně. Členy kontrolního orgánu tvoří pracovníci odd. VaVal, uživatelé výsledků, případně další zainteresovaní pracovníci MPSV (útvary interního auditu a kontroly, správce rozpočtu v MPSP atd.). Členy kontrolního orgánu za uživatele výsledků určí náměstci pro řízení sekce na základě požadavku I. náměstka ministryně. Posudky oponentů jako podklad pro hodnocení kontrolního orgánu zabezpečí na základě doporučení odborných sekcí odd. VaVal. Kontrola se provádí zpravidla formou zkráceného průběžného hodnocení řešení výzkumného projektu a výzkumného záměru (kontrolní den) a závěrečného hodnocení výzkumného projektu a výzkumného záměru (oponentní řízení). Náměstci pro řízení sekce a ředitelé resortních VÚ jsou povinni poskytovat součinnost v rámci realizace kontrol v jejich působnosti, které se dotýkají oblasti výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

Na základě podkladů kontrolního orgánu provádí Komise VaVal **roční vyhodnocení Plánu VaVal** a průběžné hodnocení výzkumných záměrů.

Závěrečné hodnocení Programu VaVal a výzkumných záměrů resortních VÚ provádí I. náměstek ministryně nejpozději do 10 měsíců po jejich ukončení. Závěrečné hodnocení provádí na základě ročních hodnotících zpráv Komise VaVal a stanoviska Vědecké rady MPSV. Podklady pro závěrečné hodnocení tvoří údaje o výsledcích výzkumu předaných do rejstříku informací informačního systému VaVal. Závěrečné hodnocení předkládá I. náměstek ke schválení ministryni. Následně je materiál předložen k vyjádření RVVI.

Kontrola hospodaření a nakládání s výsledky sociálně ekonomického aplikovaného výzkumu a vývoje se řídí obecně závaznými právními předpisy.

IV. Hospodaření a nakládání s výsledky aplikovaného výzkumu

Výsledky jednotlivých výzkumných projektů, které jsou předmětem účetnictví, se účtují v souladu s interními předpisy MPSV o vedení účetnictví a instrukcí ministryně o metodice pro bezúplatné převedení, evidenci a správu nehmotných výsledků výzkumu a vývoje v resortu MPSV.

Při závěrečném hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu jsou uživatelé výsledků povinni poskytnout příjemci podpory (řešiteli projektu) stanovisko k výsledkům programového projektu. **Používání výsledků aplikovaného výzkumu** v resortu MPSV schvalují náměstci pro řízení sekce, která je uživatelem výsledků, a to na základě výsledků oponentního řízení.

Po úspěšném ukončení závěrečného hodnocení výsledků výzkumného projektu zadaného veřejnou zakázkou zabezpečí odd. VaVal jejich vzetí do účetní evidence a předání uživateli výsledků. Využívají-li se výsledky výzkumného projektu, který byl vyhlášen veřejnou soutěží, v resortu MPSV, hospodaří se s nimi jako s nevlastním (zapůjčeným) majetkem.

Náměstci pro řízení sekce, která je uživatelem **výsledků Nmet** – certifikovaná metodika – jsou povinni každoročně po dobu 3 let od ukončení výzkumného projektu předložit I. náměstkovi ministryně zprávu o využívání výsledků výzkumného projektu do 30. června. Hodnoceným obdobím je kalendářní rok. Zpráva musí obsahovat:

- *identifikaci cíle, který je výsledkem naplňován;*
- *způsob implementace v praxi;*
- *popis přínosů a nedostatků.*

Neprokáže-li věcný útvar využívání výsledků výzkumného projektu, který byl zadán veřejnou zakázkou na základě jeho požadavku, musí náměstek pro řízení sekce, do jejíž gesce věcný útvar patří, tuto skutečnost ve zprávě o využití výsledků programového projektu řádně zdůvodnit. Komise VaVal je povinna zvážit vyřazení požadavků na další výzkumné projekty z Plánu VaVal těch věcných útvarů, které nevyužívají výsledky výzkumu, jež byly zadány veřejnou zakázkou na jejich žádost.

Nebrání-li tomu zákonné překážky, mohou se nehmotné výsledky výzkumného projektu zadaného veřejnou zakázkou zveřejnit či poskytnout k **využití mimoresortním subjektům** na jejich žádost. Žádost schvaluje náměstek pro řízení sekce, která je uživatelem výsledku. Poskytování výsledků výzkumných projektů zadaných veřejnou zakázkou se řídí

ustanoveními zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským.

V případě nemotných výsledků programových projektů zadaných veřejnou soutěží se postupuje individuálně, na základě ustanovení smlouvy mezi řešitelem a MPSV, která upravuje dispoziční práva k výsledku programového projektu.

Smlouvu o poskytnutí nemotných výsledků výzkumného projektu uzavírá I. náměstek ministryně. Smlouvy o poskytnutí výsledků aplikovaného výzkumu subjektům mimo resort MPSV se musejí uzavírat tak, aby nebyla snižována hodnota nebo výnos z tohoto majetku. Současně musí být smlouva v souladu s pravidly EU pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.

IMPLEMENTAČNÍ PLÁN KONCEPCE VAVAI

Implementační plán Koncepce VaVal, vedoucí k naplnění cílů ve vytyčených specifických oblastech, bude zpracován na základě obnovení statutu MPSV jakožto poskytovatele institucionální a účelové podpory na výzkum, experimentální vývoj a inovace, resp. v návaznosti na zákon o státním rozpočtu a svěřené finanční prostředky na VaVal do příslušné kapitoly MPSV.

SEZNAM ZKRATEK

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
Program BETA	Program veřejných zakázek ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích pro potřeby státní správy Technologické agentury ČR
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EU	Evropská unie
Institucionální podpora	Institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace
Komise VaVal	Komise pro podporu výzkumu, vývoje a inovací MPSV
Kompetenční zákon	Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky
Koncepce VaVal	Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva práce a sociálních věcí na léta 2017-2023, s výhledem do 2025
Kontrolní orgán	Kontrolní komise nebo skupina
LPS	Lékařská posudková služba
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
Odd. VaVal	Oddělení MPSV, pověřené výkonem agendy VaVal
OEDC	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
Program OMEGA	Program na podporu projektů aplikovaného výzkumu Technologické agentury ČR
Plán VaVal	Plán výzkumné činnosti MPSV
Program VaVal	Program sociálně ekonomického výzkumu pro potřeby státu
Resortní VÚ	Resortní výzkumné ústavy
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace
TAČR	Technologická agentura České republiky
ÚP ČR	Úřad práce ČR
VaVal	výzkum, vývoj a inovace
Uživatel výsledků	Uživatel výsledků programových projektů
VÚBP	Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Zákon o podpoře výzkumu a vývoje	Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů